

SEDEROVÁ VEČEŘE

na památku Ježíšovy
poslední večeře s učedníky

SEDEROVÁ VEČEŘE O SVÁTKU PESACH

Pokoj vám všem,

každý rok v období Velikonoc slaví židovský národ Pesach, aby si tak připomněl Hospodinovo dílo spásy, uvědomil si svou pospolitost a vyjádřil svou vděčnost Bohu, který ho vyvedl z egyptského otroctví. Každý rok v období Velikonoc slaví křesťané Hod Boží Velikonoční, aby si tak připomněli Hospodinovo dílo spásy, uvědomili si svou pospolitost a vyjádřili svou vděčnost tomu, který je vykoupil, vzal na sebe naše hříchy, byl za nás obětován, zemřel, byl vzkříšen a vstal z mrtvých: Ježíši Kristu, který je naším Spasitelem a dává našemu životu smysl, řád a cíl.

Slavení velikonočních svátků probíhá mnoha různými způsoby, vedle nedělních bohoslužeb, které jsou jejich vyvrcholením, setkávají se křesťané k nočním vigíliím, slavnosti „mytí nohou“ a modlitebním shromážděním.

Jedním z těchto shromáždění je i slavení „pesachové večeře“. To, co zde nechceme a snad ani nemusíme objasňovat. Chceme se s touto zkušeností podělit. Základem obřadu byla a zůstává „Pražská pesachová HAGADA“, z které jsme vycházeli. Jsme ji v obci používali v nezkrácené formě, ale mnohé pro nás zůstalo „skrytým“.

V pokorě před Hospodinem a ve vědomí rozdílnosti ale i sounáležitosti s židovským národem jsme poté dospěli k této formě, kterou vám předkládáme. S nadějí, že i vám umožní prožít velikonoční čas v blízkosti toho, který nás vykoupil. Pán s vámi.

Hedvika Zimmermannová, Hrádek nad Nisou A.D. 2001

Dobové pozadí svátku Pesach

Svátek Pesach se vztahuje na první den týdenního svátku nekvašených chlebů. Sám o sobě připomíná skok o půlnoci 15. Nisanu 2448 židovského letopočtu, kdy Hospodin při desáté egyptské ráně pobil v Egyptě všechno prvorozené a přitom přeskočil (*pasach*) obydlí dětí Izraele. Teprve potom se egyptský faraó podvolil a propustil potomky Jákobovy z egyptského otroctví. Svátek vykoupení se stal symbolicky svátkem obětí ročního beránka pro každou domácnost v Izraeli.

Pesach - pesachová oběť, maca a maror, jsou tři pojmy, kolem nichž je soustředěno vyprávění o vyjití z Egypta, tradiční „Hagada šel Pesach“ (vyprávění o pesachu), do níž je zakomponována pesachová hostina.

Svátek nekvašených chlebů se oslavuje sedm dní. Po celé toto období platí pro všechny Židy zákaz vlastnění, přechovávání a ovšem i požívání potravin, které buď podléhají zkvašení nebo mají povahu kvasu. A je samozřejmé, že na Pesach nesmí být v jejich vlastnictví ani alkoholické nápoje vyrobené z obilovin jako líh, vodka či whisky, ani nekošer potraviny a nápoje. Také všechno nádobí a příbory musí být podrobeny očištění, některé rodiny mají pro tyto svátky vyčleněno nádobí zvláštní.

Seder

První dva dny (v Izraeli první den) svátku pesach pořádně „sederové večere“; slovo *seder* znamená hebrejsky „řád“ a tato večere má svůj po staletí ustálený průběh. Scénář večera obsahuje *hagada*. Hlavním smyslem sederu je vyprávět dětem (a nejen jim) o východu z Egypta, připomenout si události dávné historie a poučit se z nich pro současnost.

Večer zahajuje jako každý svátek a šabat *zapálení svíček a kiduš* – požehnání svátečního dne nad pohárem vína. Narozdíl od ostatních svátků se však v této chvíli ještě nenosí jídlo na stůl, ale začínáme číst text *hagady*, nejmladší účastník u stolu se ptá otce předepsané otázky, postupně se před námi odkrývá příběh o zotročení a osvobození, příběh o egyptských ranách, o oběti pesachového beránka, o přeskočení židovských domů v Egyptě a záchraně našich prvorozených, o průchodu Rákosovým mořem a darování Tory. Stáváme se součástí diskuse učených rabínů starověku, čteme o čtyřech synech – chytrém, zlém, prostáčkovi a o tom, který se neumí ptát. Sederová večere má čtrnáct částí: kadeš, urchac, karpas, jachac, magid, rochca, moci, maca, maror, korech, šulchan orech, cafun, barech, halel-nirca.

Pro první sváteční večer máme pouze dva příkazy uvedené přímo v Tóře: jíst macesy a vyprávět si o vyjití z Egypta. Rabíni k těmto povinnostem přidali další dvě: jíst hořké byliny a vypít čtyři poháry vína, vždy po jednom při čtyřech určených příležitostech. Jeden naplněný pohár určený pro proroka Eliáše zdobí střed stolu. Tento stůl musí být prostřen ještě před setměním. Je na něm připravena sederová mísa s pěti druhy potravin a miskou slané vody (případně miska s kyselou omáčkou).

Sederová mísa obsahuje tyto potraviny:

macot	nekvašené chleby	Macesy, připomínají vyjití z Egypta, které se událo v takovém spěchu, že nebyl ani čas nechat vykynout těsto. Urychlený odchod z Egypta odráží hlubokou víru vycházejících ve šťastný konec jejich putování pouští, do které vstoupili vedeni Božím poslem, Mojžíšem. Maces také symbolizuje prostotu a pokoru, opak přetvářky a „nafoukanosti“ kynutého těsta, jež představuje <i>jecer hárá / špatný sklon člověka/</i> .
zro'a	pečená nezlomená skopová kost se zbytkem masa	příp. pečené drůbeží křídlo (kost s masem), které představuje pesachového beránka
charoset	sladká směs jablek, ořechů, skořice a červeného vína, příp. také datlí a mandlí	tuhá hmota na znamení malty, se kterou byli židovští otroci nuceni pracovat, a krve, která byla v Egyptě prolita
majim	slaná voda na namáčení potravin	představuje slzy, ale také rozdělené Rákosové moře
karpas	kořenová zelenina (celer, petržel, ředkvička, ředkev apod., dnes též brambor)	připomíná zotročení a práci s hlínou
maror	hořké (kyselé) byliny (křen, salát, čekanka)	symbol těžkostí egyptského otroctví a faraónových nařízení zabíjet židovské novorozence jejich vhozením do vod Nilu.
bejca	vejce uvařené natvrdo ve skořápce	tradiční smuteční jídlo, připomíná zničený chrám, ale také symbolizuje židovský národ svou zajímavou vlastností: čím déle se vaří, tím se stává tvrdším, tak jako nesnáze doby posilují naše židovské uvědomění. Podle jiných představuje vejce slavnostní oběť, která byla přiváděna společně s beránkem.

Během sederu sní každý stolovník **tři macesy** na připomínku tří praotců Abraháma, Izáka a Jáko-
ba. Každý z macesů také představuje jednu ze tří částí židovského národa: Koheny, Levity a Izraeli-
tity. Prostřední maces je rozlomen a symbolizuje chudého člověka, který se často smíří i s poloviční

porcí jídla. Je ještě jeden důvod půlení macesu. Děti, kterým je pesachový příběh především určen, se pokoušejí ukrytou půlku macesu (afikoman) otci „ukrást“ a po hostině přimět rodiče k vypsání odměny nálezci „ztraceného macesu“. Tento zvyk udržuje děti i v pozdních večerních hodinách čilé, napnuté a soustředěné.

Poznámky k uspořádání bohoslužby

- shromáždění začíná po setmění, když vychází první hvězda anebo je taková tma, že není rozeznat černá nit od bílé
- v místnosti určené k obřadu je prostřen stůl a prostor osvětlen nejlépe pouze svícemi
- není podmínkou, aby vše probíhalo ve stoje (připomínka rychlého odchodu z Egypta) – lze způsobit situaci
- každý přítomný má před sebou kalich; a jeden kalich (Elijášův) stojí navíc uprostřed
- na stole jsou mísy s pokrmů, které si přítomní při obřadu podávají a odebírají z nich, mísa s čistou vodou k omývání rukou a džbány s vínem. Při rozvržení tabule je třeba brát ohled na počet přítomných
- macesy jsou přikryté ubrouskem
- symbolický význam každého z pokrmů vyplývá z následujícího obřadu, během něhož snědí přítomní připravené pokrmů
- obřad na sebe bere spíše symbolický charakter, *šulchan orech*, hostina „prostřeného stolu“, však není žádným přídavkem ale významnou součástí sederové bohoslužby. Jeho obsah je určován různými obyčejí a lze nalézt rozmanité recepty tradičních pokrmů
- na kolik budou dodrženy předpisy o „košer nádobí“ a ostatní předpisy, je věcí vlastního uvážení – většina z nás nemá židovské předky a tento obřad nemá být napodobováním, měl by přispět k hlubšímu prožití a pochopení velikonočních událostí
- sederový obřad lze slavit např. na Zelený čtvrtek večer jako památku na Ježíšovu pesachovou večeři s učedníky. Přítomní tak mají možnost prožítí různých rozměrů Velikonoc, vyvedení z otroctví, vysvobození skrze oběť neposkvrněného beránka, eucharistické společenství s Ježíšem
- tato setkání jsou symbolem naděje – naděje, ve které se setkávají věřící z různých církví (i zemí), aby přijali do svých životů radostnou zvěst o vzkříšení
- po skončení hostiny v rodině mesiánských Židů slavnost pokračuje slavením Večeře Páně dle evangelia (L 22) s použitím Eliášova poháru a lámáním zbytku macesu (druhé poloviny), což může být pro křesťanské shromáždění inspirací
- křesťanská Eucharistie, Večeře Páně, je založena na Ježíšově požehnání nad nekvašeným chlebem při večeři a nad závěrečným čtvrtým (Elijášovým) kalichem po jídle (eucharistická modlitba je založena na požehnání kalicha třetího)

čtrnáct částí sederové večeře:

1	<i>kadeš</i>	posvěcení	požehnání svátečního dne nad pohárem vína, první pohár
2	<i>urchac</i>	umytí rukou	z připravené nádoby, bez požehnání
3	<i>karpas</i>	zelenina	kořenovou zeleninu namočíme ve slané vodě a sníme
4	<i>jachac</i>	rozdělení	rozlomíme prostřední maces a jednu půlku (<i>afikoman</i>) schováme na závěr večeře
5	<i>magid</i>	vyprávění	čtení vlastního příběhu hagady
6	<i>rochca</i>	mytí rukou	z připravené nádoby si umyjeme ruce s požehnáním
7	<i>moci – maca</i>	požehnání macesu před jídlem	nad dvěma celými macesy říkáme příslušné požehnání a sníme první maces

8	<i>maror</i>	hořké byliny	jíme hořké byliny, připomínku těžkého otroctví
9	<i>korech</i>	zavinutí („sendvič“)	do macesu vložíme hořké byliny a sladký <i>charoset</i>
10	<i>šulchan orech</i>	„prostřený stůl“ - hostina	sváteční jídlo, začínáme vařeným vajíčkem <i>bejca</i>
11	<i>cafun</i>	„skryté“ - zákusek	jíme schovanou půlku rozlomeného macesu (viz <i>jachac</i>), tzv. <i>afikoman</i>
12	<i>barech</i>	požehnání po jídle	požehnání po jídle se vsuvkami pro sváteční den
13	<i>halel</i>	žalmy - chvála	závěrečné díkůvzdání, požehnání čtvrtého kalicha
14	<i>nirca</i>	písně - přijetí	písně ohlašující závěr sederu a vyzývající Boha, aby navždy zůstal osvoboditelem svého lidu

SEDEROVÁ VEČEŘE

1. KADEŠ

(POSVĚCENÍ)

naplníme vínem první pohár k požehnání svátečního dne:

Požehnaný jsi Hospodine, Bože náš, Králi světa, stvořiteli plodu vinné révy.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž nás vyvolil a vyvýšil mezi všemi národy a vyzdvihl nás nad všechny jazyky a jenž nás posvětil svými příkazy. Ve své lásce jsi nám dal, Hospodine, Bože náš, svátky radosti a veselé sváteční chvíle, tento den svátku nekvašených chlebů, tento nádherný den posvátného shromáždění, svátek naší svobody, na památku odchodu z Egypta.

Vpravdě jsi nás vyvolil a posvětil mezi všemi národy a ve své lásce jsi nám dal své svaté svátky pro radost a veselí. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž posvěcuješ (svůj lid) Izrael a svátky.

čteme text Dt 6,1 - 9, přičemž vypijeme první pohár:

Toto jsou příkázání, nařízení a práva, kterým vás Hospodin, váš Bůh, přikázal vyučovat, abyste je dodržovali v zemi, do níž táhnete a kterou máte obsadit: Aby se bál Hospodina, svého Boha, a bedlivě dbal na všechna jeho nařízení a příkazy, které ti udílím, ty i tvůj syn a tvůj vnuk, po všechny dny svého života, abys byl dlouho živ. Poslouchej *je*, Izraeli, a bedlivě *je* dodržuj. Tak se ti povede dobře a velmi se rozmnožíte v zemi oplývající mlékem a medem, jak ti přislíbil Hospodin, Bůh tvých otců.

Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný. Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou. A tato slova, která ti dnes přikazují, budeš mít v srdci. Budeš je vštěpovat svým synům a budeš o nich rozmlouvat, když budeš sedět doma nebo půjdeš cestou, když budeš uléhat nebo vstávat. Uvážeš si je jako znamení na ruku a budeš je mít jako pásek na čele mezi očima. Napíšeš je také na veřeje svého domu a na své brány.

2. URCHAC /RECHAC/

(OMYTÍ)

první omytí rukou (bez požehnání, neboť ještě nenastal čas k jídlu)

účastníci obřadu si myjí ruce, čteme Žalm 139:

Pro předního zpěváka. Davidův, žalm.

Hospodine, zkoumáš mé a znáš mě.

Víš o mně, ať sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat.

Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím, všechny moje cesty jsou ti známy.

Ještě nemám slovo na jazyku, a ty, Hospodine, víš už všechno.

Sevřel jsi mě zezadu i zpředu, svou dlaň jsi položil na mé.
Nad mé chápání jsou tyto divy, jsou nedostupné, nestačím na to.
Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří?
Zamírím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš,
I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři,
tvoje ruka mě tam doprovodí, tvá pravice se mě chopí.
Kdybych řekl: Snad mě přikryje tma, i noc kolem mne se stane světlem.
Žádná tma pro tebe není temná: noc jako den svítí, temnota je jako světlo.
Tys to byl, kdo utvořil mé ledví, v životě mé matky jsi mě utkal.
Tobě vzdávám chválu za činy, jež budí bázeň: podivuhodně jsem utvořen, obdivuhodné jsou tvé skutky, toho jsem si plně vědom.
Tobě nezůstala skryta jediná z mých kostí, když jsem byl v skrytosti tvořen a hněten

v nejhlubších útrobach země.
Tvé oči mě viděly v zárodku, všechno bylo zapísáno v tvé knize:
dny tak, jak se vytvářely, dřív než jediný z nich nastal.
Jak si vážím divů, které konáš, Bože!
Nesmírný je jejich počet,
sčítl bych je, ale je jich víc než písku.
Sotva procitnu, jsem s tebou.
Kéž bys, Bože, skolil svévolníka.
Pryč ode mne, vy, kdo proléváte krev!
Dovolávají se tě při svých pletichách, zneužívají tvé jméno tvoji protivníci.
Nemám nenávidět, Hospodine, ty, kdo nenávidí tebe? S odporem pohlízet na ty, kdo se proti tobě zvedli?
Nenávidím je, rozhodně je nenávidím, jsou to také moji nepřátelé.
Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid,
hleď, zda nejdu cestou trýzně, a po cestě věčnosti mě ved'!

3. KARPAS

(ZELENINA)

Ten, který vede obřad, vezme kousek trpké kořenové zeleniny a namočí jej do misky se slanou (či okyselenou) vodou:

Požehnán jsi, Hospodine, Bože náš, králi světa, stvořiteli plodů země.

Všichni okusí zeleninu namočenou v misce se slanou vodou, čteme text Dt 6,10–25:

Až tě Hospodin, tvůj Bůh, přivede do země, o které přísahal tvým otcům Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi, že ti ji dá, a dá ti veliká a dobrá města, která jsi nestavěl, domy plné všeho dobrého, které jsi nenaplnil, vykopené studny, které jsi nevykopal, vinice a olivovníky, které jsi nevysadil, a budeš jíst a nasytíš se, pak si dávej pozor, abys nezapomněl na Hospodina, který tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. Hospodina, svého Boha, se budeš bát, jemu budeš sloužit, při jeho jménu přísahat. Nesmíte chodit za jinými bohy z božstev těch národů, které jsou kolem vás, neboť uprostřed tebe je Bůh žárlivě milující, Hospodin, tvůj Bůh. Ať Hospodin, tvůj Bůh,

nevzplane proti tobě hněvem a nevyhladí tě z povrchu země.

Nepokoušejte Hospodina, svého Boha, jako jste ho pokoušeli v Masse. Musíte bedlivě dbát na příkazy Hospodina, svého Boha, na jeho svědectví a nařízení, která ti přikázal. Budeš dělat jen to, co je správné a dobré v Hospodinových očích, aby se ti dobře vedlo, až půjdeš obsadit tu dobrou zemi, o níž Hospodin přísahal tvým otcům, že z ní před tebou vypudí všechny tvé nepřátele, tak přece mluvil Hospodin.

Až se tě tvůj syn v budoucnu zeptá: „Co to jsou ta svědectví, nařízení a práva, která vám přikázal Hospodin, náš Bůh?“, odvětiš svému synu: „Byli jsme faraónovými otroky

v Egyptě a Hospodin nás vyvedl z Egypta pevnou rukou. Před našimi zraky činil Hospodin znamení a zázraky veliké a zlé proti Egyptu, proti faraónovi i proti celému jeho domu. Ale nás odtamtud vyvedl, aby nás uvedl sem a dal nám zemi, kterou příslezně přislíbil našim otcům.

Hospodin nám přikázal, abychom dodržovali všechna tato nařízení, báli se Hospodina, svého Boha, aby s námi bylo dobře po všechny dny, aby nás zachoval při životě, jak tomu je dnes. Bude se nám počítat za spravedlnost, budeme-li bedlivě dodržovat každý tento příkaz před Hospodinem, svým Bohem, jak nám přikázal.“

4. JACHAC

(ROZDĚLENÍ)

Předsedající pozdvihne, ukáže a rozlomí prostřední maces (chléb) a říká:

Toto je chléb nouze, který jedli naši předkové v egyptské zemi. Každý, kdo je hladov, ať přijde a pojí, každý, kdo je v nouzi, ať přijde a slaví Pesach.

Polovinu macesu vrátí zpět mezi dva zbývajících, druhou polovinu (afikoman) někde ukryje (např. pod ubrus).

5. MAGID

(VYPRAVĚČ)

Nalijeme druhý pohár a nejmladší účastník se ptá:

„Proč je tato noc jiná, než všechny ostatní noci?“

„Že každou jinou noc jíme chléb kvašený i nekvašený, ale tuto noc jenom macesy?“

„Že každou jinou noc jíme všechnu zeleninu, ale dnešní noc pouze hořkou?“

„Že každou jinou noc nenamáčíme ani jednu do slané vody, ale tuto noc dvakrát?“

„Že každou jinou noc máme i nemáme pohodlí, ale tuto noc si libujeme všichni?“

Předsedající odkryje macesy a říká:

Byli jsme v Egyptě otroky, ale Hospodin, náš Bůh, nás osvobodil.

Proč vzdáme chválu Hospodinu, našemu Bohu.

Čteme následující texty:

Ex 12,1-28: Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi v egyptské zemi: „Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců. Bude pro vás prvním měsícem v roce. Vyhlaste celé izraelské pospolitosti: Desátého dne tohoto měsíce si každý vezmete beránka podle svých rodů, beránka na rodinu. Kdyby byla rodina malá a na beránka by nestačila, přibere si každý souseda, který bydlí nejbližší jeho rodiny, aby doplnil počet osob. Podle toho, kolik kdo sní, stanovíte počet na beránka. Budete mít beránka bez vady, ročního samce. Vezmete jej z ovcí nebo z koz. Budete jej opatřovat až do čtrnáctého dne tohoto měsíce. Navečer bude celé shromáždění izraelské pospolitosti beránky zabíjet. Pak vezmou trochu krve a potřou jí obě veřeje i nadpraží u domů, v nichž jej budou jíst. Tu noc budou jíst maso upečené na ohni a k němu budou jíst nekvašené chleby s hořkými bylinami. Nebudete z něho jíst nic syrového ani vařeného ve vodě, nýbrž jen upečené na ohni s hlavou i s nohama a vnitřnostmi. Nic z něho nenecháte do rána. Co z něho zůstane do rána, spálíte ohněm. Budete jej jíst takto: Budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. Sníte jej ve chvatu. To bude Hospodinův hod beránka. Tu noc projdu egyptskou zemí a všechno prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytek.

Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin. Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pomínu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi. Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení. Po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Hned prvního dne odstraníte ze svých domů kvas. Každý, kdo by od prvního do

sedmého dne jedl něco kvašeného, bude z Izraele vyobcován. Prvního dne budete mít bohoslužebné shromáždění. I sedmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění. v těch dnech se nebude konat žádné dílo. Smíte si připravit jen to, co každý potřebuje k jídlu. Budete dbát na ustanovení o nekvašených chlebech, neboť právě toho dne jsem vyvedl vaše oddíly z egyptské země. Na tento den budete bedlivě dbát. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. Od večera čtrnáctého dne prvního měsíce budete jíst nekvašené chleby až do večera jedenadvacátého dne téhož měsíce. Po sedm dní se nenajde ve vašich domech kvas. Každý, kdo by jedl něco kvašeného, bude vyobcován z pospolitosti Izraele, i host a domorodec. Nebudete jíst nic kvašeného. Ve všech svých obydlích budete jíst nekvašené chleby.“

Mojžíš svolal všechny izraelské starší a řekl jim: „Jděte si vzít kus z bravu podle vašich čeledí a zabijte velikonočního beránka. Potom vezmete svazek yzopu, namočte jej v misce s krví a krev z misky potřete nadpraží a obě veřeje. Ať nikdo z vás až do rána nevychází ze dveří svého domu. Až Hospodin bude procházet zemí, aby udeřil na Egypt, uvidí krev na nadpraží a na obou veřejích. Hospodin ty dveře pomine a nedopustí, aby do vašeho domu vešel zhoubce a udeřil na vás. Dbejte na toto ustanovení.

To je provždy platné nařízení pro tebe i pro tvé syny. Až přijдете do země, kterou vám Hospodin dá, jak přislíbil, dbejte na tuto službu. Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, odpovíte: *Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pomínil domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil. *“ Lid padl na kolena a klaněl se. Izraelci pak odešli a učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal.

2. Moj. 12,29-42: Když nastala půlnoc, pobil Hospodin v egyptské zemi všechno prvorozené, od prvorozeného syna faraónova, který seděl na jeho trůnu, až po prvorozeného syna

zajatce v žalářní kobce, i všechno prvorozené z dobytka. Tu farao v noci vstal, i všichni jeho služebníci a všichni Egypťané, a v celém Egyptě nastal veliký křik, protože nebylo domu, kde

by nebyl mrtvý. Ještě v noci povolal Mojžíše a Árona a řekl: „Seberte se a odejdete z mého lidu, vy i Izraelci. Jděte, služte Hospodinu, jak jste žádali. Vezměte také svůj brav i skot, jak jste žádali, a jděte. Vyproste požehnání i pro mne.“ Egyptané naléhali na lid a spěchali s jeho propuštěním ze země, protože si říkali: „Všichni pomřeme!“ Lid tedy vzal těsto ještě nevykynuté, zabalil díže do plášťů a nesl na ramenou. Izraelci jednali podle Mojžíšova rozkazu; vyžádali si též od Egyptanů stříbrné a zlaté šperky a pláště. A Hospodin zjednal lidu přízeň v očích Egyptanů, a oni jim vyhověli. Tak vyplenili Egypt.

2. Moj. 13,1-10: Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „ Posvěť mi všechno prvorozené, co mezi Izraelci otvírá lůno, ať z lidí či z dobytka. Je to moje!“

Mojžíš řekl lidu: „Pamatujte na tento den, kdy jste vyšli z Egypta, z domu otroctví. Hospodin vás odtud vyvedl pevnou rukou. Proto se nesmí jíst nic kvašeného. Vycházíte dnes, v měsíci ábíbu. Až tě Hospodin uvede do země Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Chivejců a Jebúsejců, o níž se zavázal tvým otcům přísahou, že ji dá tobě, zemi oplývající mlékem a medem, budeš v ní tohoto měsíce konat tuto službu: Sedm dní bu-

Izraelci vytáhli z Ramesesu do Sukótu, kolem šesti set tisíc pěších mužů kromě dětí. Vyšlo s nimi také mnoho přimíšeného lidu a obrovská stáda bravu a skotu. Z těsta, které vynesli z Egypta, napekli nekvašené podpopelné chleby, protože ještě nevykynulo. Byli totiž z Egypta vyhnáni a nemohli otálet. Ani potravu na cestu si nestačili připravit. Doba pobytu, kterou Izraelci v Egyptě strávili, byla čtyři sta třicet let. Když uplynulo čtyři sta třicet let, přesně na den vyšly všechny zástupy Hospodinovy z egyptské země. Byla to noc jejich bdění pro Hospodina, když je vyváděl z egyptské země. Tato noc je všem synům Izraele po všechna pokolení nocí bdění pro Hospodina.

deš jíst nekvašené chleby. Sedmého dne bude slavnost Hospodinova. Nekvašené chleby se budou jíst po sedm dní.

Nespatří se u tebe nic kvašeného, na celém tvém území se u tebe nespatří žádný kvas. v onen den svému synovi oznámíš: * To je pro to, co mi prokázal Hospodin, když jsem vycházel z Egypta *. A budeš to mít jako znamení na své ruce a jako připomínku mezi svýma očima, aby v tvých ústech zůstal Hospodinův zákon, neboť pevnou rukou tě vyvedl z Egypta. Budeš dbát na toto nařízení ve stanovený čas rok co rok.“

Na tomto místě je možno zpívat píseň Dajenu (viz poslední strana).

Rabín Gamliel říkával: Nesplnil svou povinnost, kdo by o svátcích Pesach nepromluvil o těchto třech věcech: pesachové oběti, nekvašeném chlebu a hořkých bylinách.

Proč pojídali naši předkové v době existence Chrámu oběť zvanou pesach?

Na základě toho, že Svatý, buď požehnán, přeskočil, pasach, domy našich předků v Egyptě.

Ukážeme stolovníkům macesy:

Z jakého důvodu jíme tyto macesy?

Proto, že než se našim předkům zjevil Svatý, buď požehnán, a vykoupil je, nestačilo jim vykynout těsto.

Ukážeme stolovníkům hořkou zeleninu

Proč jíme tuto hořkost - maror?

Proto, že Egyptané ztrpčovali život našich předků v Egyptě.

Pozvedneme kalich:

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž jsi nás vykoupil, že jsi vykoupil naše předky z Egypta, a nám dal dosáhnout této noci, abychom v ní jedli macesy a trpké byliny. Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, stvořiteli vinné révy!

Vypijeme druhý pohár - čteme Žalm 111:

Haleluja.

Chválu vzdávám hospodinu celým srdcem,
v kruhu přímých, v shromáždění.

Činy Hospodinovy jsou velké,
vyhledávané všemi, kdo zálibu v nich našli.

Velebné a důstojné je jeho dílo,
jeho spravedlnost trvá navždy.

On zajistil památku svým divům;

Hospodin je milostivý, plný slitování.

Dal potravu těm, kdo se ho bojí,

navěky je pamětliv své smlouvy.

Svému lidu ohlásil své mocné činy,

že mu dá dědictví pronárodů.

Činy jeho rukou jsou pravda a právo,

všechna jeho ustanovení jsou věrná,
spolehlivá navěky a navždy, pravdou a přímostí
vytvořená. Seslal svému lidu vykoupění,

ustanovil navěky svou smlouvu; svaté, bázeň
budící je jeho jméno.

Počátek moudrosti je bát se Hospodina;

velice jsou prozíraví všichni, kdo tak činí.

Jeho chvála trvá navždy!

6. ROCHCA

(OMYTÍ RUKOU)

Rituální omytí rukou po němž říkáme následující požehnání:

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, že jsi nás posvětil svými příkazy a dal jsi nám příkaz o omývání rukou.

7. MOCI – MACA

(POŽEHNÁNÍ MACESU PŘED JÍDLEM)

Pozvedne dva macesy a pronáší dvě následující požehnání:

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, že vyvádíš ze země chléb.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, že jsi nás posvětil svými příkazy a dal jsi nám příkaz o pojídání nekvašeného chleba.

Jíme první maces - čteme Žalm 136:

Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý,
jeho milosrdenství je věčné.

Chválu vzdejte Bohu bohů,
jeho milosrdenství je věčné.

Chválu vzdejte Pánu pánů,
jeho milosrdenství je věčné.

Jedině on koná velké divy,
jeho milosrdenství je věčné.

Nebesa učinil důmyslně,

jeho milosrdenství je věčné.

Zemi na vodách překlenul oblohou,
jeho milosrdenství je věčné.

Učinil veliká světla,
jeho milosrdenství je věčné.

Slunce, aby vládlo ve dne,
jeho milosrdenství je věčné.

Měsíc a hvězdy, aby vládly v noci,
jeho milosrdenství je věčné.

Ranil Egypt v jeho prvorozených,

jeho milosrdenství je věčné.
A vyvedl Izraele z jeho středu,
jeho milosrdenství je věčné.
Pevnou rukou a vztaženou paží,
jeho milosrdenství je věčné.
On rozdělil Rákosové moře ve dvě,
jeho milosrdenství je věčné.
A převedl Izraele jeho středem,
jeho milosrdenství je věčné.
Faraóna s vojskem smetl do Rákosového
moře,
jeho milosrdenství je věčné.
Svůj lid vodil pouští,
jeho milosrdenství je věčné.
Pobil velké krále,
jeho milosrdenství je věčné.
Zahubil vznešené krále,
jeho milosrdenství je věčné.
Krále Emorejců Síchona,
jeho milosrdenství je věčné.
A bášanského krále Óga,
jeho milosrdenství je věčné.
Jejich země předal do dědictví,
jeho milosrdenství je věčné.

Do dědictví Izraele, svého služebníka,
jeho milosrdenství je věčné.
Když jsme byli poníženi, rozpomněl se na nás,
jeho milosrdenství je věčné.
A vyrval nás našim protivníkům,
jeho milosrdenství je věčné.
Veškerému tvorstvu dává pokrm,
jeho milosrdenství je věčné.
Chválu vzdejte Bohu nebes,
jeho milosrdenství je věčné.

8. MAROR

(HOŘKÉ BYLINY)

Požehnán jsi, Hospodine, Bože náš, králi světa, že jsi nás posvětil svými příkazy a dal jsi nám příkaz o pojídání hořkých bylin.

Jíme hořké byliny omočené ve sladké omáčce charosetu – čteme Žalm 23

Žalm 23:

Žalm Davidův.

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek.
Dopřává mi odpočívát na travnatých nivách, vodí
mě na klidná místa u vod,
naživu mě udržuje, stezkou spravedlnosti mě vede
pro své jméno, I když půjdu roklí šeré smrti,
nebudu se bát ničeho zlého,
vždyť se mnou jsi ty.

Tvoje berla a tvá hůl mé potěšují.
Prostíráš mi stůl před zraky protivníků,
hlavu mi olejem potíráš,
kalich mi po okraj plníš.
Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou
všemi dny mého žití.
Do Hospodinova domu se budu vracet
do nejdělsích časů.

9. KORECH

(ZAVINUTÍ)

Jíme maces naplněný sladkým charosetem a zavinutý v hořkých bylinách – zavinutí, „sendvič“

Následuje večeře, při níž stolovníci jedí nejproe bejca a potom vše, co je na stole

11. CAFUN

(SKRYTÉ)

Na závěr večeře předsedající rozdělí zbylé macesy a (většinou dětmi) je nalezena a snědena ukrytá část macesu (afikoman, „zákusek“); je to poslední sousto jež smíme této noci pozřít, aby chuť této večeře přetvořala v našich ústech. (Děti mohou najít posbírat poslední kousky macesů a dostat za ně odměnu...)

12. BARECH

(POŽEHNÁNÍ)

Nalijeme třetí pohár vína (Elijášův kalich se může nalít teď)

Modlitba po jídle (birkat ha.mazon):

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž živíš celý svět svou dobrotou, milostí, láskou a soucitem, jenž dáváš pokrm každému tělu, protože trvalá je tvá láska. Díky tvé velké dobrotě nám nikdy nescházela obživa a nebude nám scházet na věky věků. To pro tvé veliké jméno, neboť ty živíš vše, staráš se o vše, všemu prokazuješ dobro a připravuješ stravu pro všechna svá stvoření, která jsi stvořil. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž všechny sytíš.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, králi světa, stvořiteli plodu vinné révy.

Vypijeme třetí pohár a zároveň čteme Žalm 128:

Poutní píseň.

Blaze každému, kdo se bojí Hospodina,
kdo chodí po jeho cestách!
Co rukama vytěžíš, budeš i jíst.
Blaze tobě, bude s tebou dobře.
Tvá žena bude jak plodná réva
uvnitř tvého domu,

tvoji synové jak olivové ratolesti
kolem tvého stolu.
Hle, jak bývá požehnáno muži,
jenž se bojí Hospodina.
Hospodin ať požehná ti ze Sijónu,
abys viděl dobro Jeruzaléma po všechny dny
svého žití, abys uviděl syny svých synů.

Pokoj s Izraelem!

13. HALEL

(CHVÁLA)

Nalijeme čtvrtý pohár a čteme Žalmy chvály (halel).

Žalm 115:

Ne nás, Hospodine, ne nás,
ale svoje jméno oslav
pro své milosrdenství a pro svou věrnost! Proč
by měly pronárody říkat:
„Kde je ten jejich Bůh?“
Náš Bůh je přece na nebesích,
koná všechno, co chce.
Jejich modly jsou stříbro a zlato,
dílo lidských rukou.
Mají ústa, a nemluví,
mají oči, a nevidí, mají uši, a neslyší,
mají nosy, a necítí, rukama nemohou hmatat,
nohama nemohou chodit,

z hrdla nevydají hlásku.
Jím jsou podobni ti, kdo je zhotovují,
každý, kdo v ně doufá.
Izraeli, doufej v Hospodina,
je tvou pomocí a štítem.
Áronův dome, doufej v Hospodina,
je tvou pomocí a štítem.
Vy, kdo se bojíte Hospodina, doufejte v Hospo-
dina,
je vám pomocí a štítem.
Hospodin na nás pamatuje, on nám žehná:
žehná domu Izraele,

žehná domu Áronovu, žehná těm, kteří se bojí
Hospodina,
jak malým, tak velkým.
Hospodin ať vás rozmnoží,
vás i vaše syny!

Jste Hospodinovi požehnaní;
on učinil nebesa i zemi.
Nebesa, ta patří Hospodinu,
zemi dal však lidem.
Mrtví nechválí už Hospodina,
nikdo z těch, kdo sestupují v říši ticha.
Avšak my budeme Hospodinu dobrořečit
nyní i navěky. Haleluja.

Mohou se odříkat (přezpívat) všechny žalmy chvály - Ž 115-118. Na závěr halelu se otevírají dveře (pokud již nejsou), aby mohl vstoupit Eliáš, posel mesiášské éry. Lze ukázat Eliášův kalich.

Pozdvihneme čtvrtý kalich:

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, stvořiteli plodů vinné révy!

Vypijeme čtvrtý pohár a čteme Žalm 67:

Pro předního zpěváka za doprovodu strunných nástrojů.

Kéž je nám Bůh milostiv a dá nám požehnaní,
kéž nad námi rozjasní svou tvář! Ať je známa
na zemi tvá cesta,
mezi všemi pronárody tvoje spása! Kéž ti, Bože,
lidé vzdají chválu,
kéž ti vzdají chválu všichni lidé!
Ať se národy radují, ať zaplesají,

neboť soudíš lidi podle práva,
spravuješ národy země. Kéž ti, Bože, lidé vzdají
chválu,
kéž ti vzdají chválu všichni lidé! Země vydala
své plody,
Bůh nám žehná, Bůh je náš. Bůh nám dává
svoje požehnaní.
Nechť se ho bojí všechny dálavy země!

14. NIRCA

(PŘIJETÍ)

Předsedající pronáší závěrečnou modlitbu sederu:

I kdyby naše ústa byla tak plná chvalozpěvů, jako je moře plné vody, náš jazyk tak plný velebení, jak početné jsou jeho vlny, naše rty tak plné chvály, jak široce se prostírá obzor, i kdyby naše oči zářily jako slunce a měsíc, i kdyby se naše paže rozpínaly v modlitbě jako křídla orlů nebeských a i kdyby naše nohy byly rychlé jako nohy jelenů, stále bychom nebyli s to ti poděkovat, Hospodine, Bože náš, a velebít tvé jméno, Králi náš, za jeden jediný z tisíce tisíců a desetitisíců darů, znamení a zázraků, které jsi vykonal pro nás a pro naše otce během celých našich dějin.

A proto ať údy, které jsi uspořádal, duch a duše, jež jsi nám vdechl, a jazyk, který jsi nám vložil do úst, vzdávají díky a žehnají, velebí a oslavují, vynášejí a opěvují, posvěcují a uctívají tvé jméno, Králi náš, navěky.

Zpívají se písně a lze zařadit říkanky

Celé shromáždění uzavírá v židovské rodině zvolání „Příští rok nashledanou v Jeruzalémě!“ (le-Shana ha-ba' a be-Irushalajim ha-benuja!).

Echad mi jodea (Kdo ví, kdo je jeden?)

tradiční závěrečná píseň sederu

Kdo je jeden?	Bůh je jeden.
Čeho jsou dvě?	Dvě jsou desky desatera.
Kdo byli tři?	Tři byli praotcové –Abrahám, Izák a Jákob.
Kdo byly čtyři?	Čtyři byly pramatky – Sára, Rebeka, Ráchal a Lea.
Čeho je pět?	Pět je částí Tory, pět je knih Mojžíšových.
Čeho je šest?	Šest je částí Mišny, oddílů Talmudu.
Čeho je sedm?	Sedm je dní týdne.
Čeho je osm?	Osm je dní do obřizky.
Čeho je devět?	Devět je měsíců do porodu.
Čeho je deset?	Deset je příkazů desatera.
Čeho je jedenáct?	Jedenáct je kosmických těles – Slunce, Měsíc a devět planet – Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun a Pluto
Koho je dvanáct?	Dvanáct je kmenů Izraele. Dvanáct je synů Jákoba.
Čeho je třináct?	Třináct je Božích vlastností milosti.

Kadeš, urchac...

Kadeš, urchac, karpas, jachac, magid, rochca, moci maca
posvěcení, umytí, zelenina, rozdělení, vyprávění, umytí rukou, požehnání macesů
maror, korech, šulchan orech, cafun, barech, halel, nirca
hořké byliny, zavinití, prostřený stůl, skryté, požehnání, žalmy, písně

*Píseň **Dajenu** – Bylo by nám to stačilo (zpívána před halelem)*

Za kolik dobrodiní jsme Hospodinu dlužni!

1. Kdyby nás vyvedl z Egypta, a nevykonal nad nimi spravedlnost, **dajenu** (*bylo by nám to stačilo*).
2. Kdyby byl vykonal nad nimi spravedlnost, a ne nad jejich bohy, **dajenu**.
3. Kdyby byl vykonal spravedlnost nad jejich bohy, a nepobil jejich prvorozené, **dajenu**.
4. Kdyby byl pobil jejich prvorozené, a nedal nám jejich majetek, **dajenu**.
5. Kdyby byl rozdělil kvůli nám moře, a neprovedl nás skrz něj na souš, **dajenu**.
6. Kdyby nás byl provedl skrz něj na souš, a nedal v něm utonout našim pronásledovatelům, **dajenu**.
7. Kdyby byl dal v něm utonout našim pronásledovatelům, a nestaral se po čtyřicet let o naše potřeby na poušti, **dajenu**.
8. Kdyby se byl po čtyřicet let staral o naše potřeby na poušti, a nedal nám k jídlu manu, **dajenu**.
9. Kdyby nám byl dal k jídlu manu, a nedal nám šabat, **dajenu**.
10. Kdyby nám byl dal šabat, a nezavedl nás k hoře Sinaj, **dajenu**.
11. Kdyby nás byl zavedl k hoře sinaj, a nedal nám Zákon, **dajenu**.
12. Kdyby nám byl dal Zákon, a nedal nám vstoupit do země Izrael, **dajenu**.
13. Kdyby nám byl dal vstoupit do země Izrael, a nevystavěl pro nás Chrám, **dajenu**.

/Text: Di Sante, Carmine: Židovská modlitba. k počátkům křesťanské liturgie. OIKYMENH, Praha 1995/

Ma ništana

Ma ništana ha lajla, haze [:mi kol ha lejlot?:]

Šebechol ha lejlot anu ochlin [:chamec u maca:]

Ha lajla haze, ha lajla haze kulo maca

Šebechol ha lejlot anu ochlin [:šear jerakot:]

Ha lajla haze, ha lajla haze ku-lo maror

Šebechol ha lejlot ejn anu matbilin [:afilu paam echad:]

Ha lajla haze, ha lajla haze šetej peamim

Šebechol ha lejlot anu ochlin [:bejn jošuin vbejn mesubin:]

Ha lajla haze, ha lajla haze ku lanu mesubin

Proč je tato noc jiná, než všechny ostatní noci?

Že každou jinou noc jíme chléb kvašený i nekvašený, ale tuto noc jenom macesy?

Že každou jinou noc jíme všechnu zeleninu, ale dnešní noc pouze hořkou?

Že každou jinou noc nenamáčíme ani jednu do slané vody,

ale tuto noc dvakrát?

Že každou jinou noc máme i nemáme pohodlí,

ale tuto noc si libujeme všichni?

Tato příručka byla sestavena na základě textu Hedviky Zimmermannové a Jana Schwarze (vytvořeného podle Pražské pesachové hagady) pro vnitřní potřebu v CČSH z roku 2001 za použití dalších zdrojů a doplňků jako materiál rozmnožený v rukopise pro vlastní potřebu místní křesťanské ekumény. V Táboře, ve Svatém týdnu MMIV, MMV, MMVI, MMVII.

Obrázek na titulní stránce: Stefano di Giovanni /Sassetta/ (1394-1450), Poslední večeře (1423).

Deska 24 × 40 cm, Pinacoteca Nazionale Siena, Itálie.